

مقدمه

تحقیقات نشان داده نوآوری آموزشی و ایجاد تحول در نظام آموزشی و پرورشی بدون همراهی و پذیرش اساتید میسر نیست. به اعتقاد نیومن رشد سریع روند فناوری این انگیزه را ایجاد کرده است که مدارس خودشان را با آن منطبق سازند. فناوری می تواند شرایط آموزش را از حالت معلم محور به دانش آموز محور تغییر شکل دهد و یادگیری اکتشافی را ترغیب نماید. سالمون می نویسد که فناوری باعث تغییر تفکر، اصلاح اشتباهات، خلاصه کردن حقایق برای اداره اطلاعات، کار مشارکت جویانه می شود. فناوری فعالیت های را موجب می شود که بر اساس آن دانش آموزان قادر می شوند معلومات، فهم و توانایی خود را با تأکید بر فرایند یادگیری نشان دهند. فناوری اطلاعات پارادایمی است که در تغییر و تحول در آموزش و پرورش نقش اساسی و پایداری داشته و دارد. این پارادایم برای تعیین روش های انجام امور آموزشی به شیوه ای تکرارشونده و پیش رونده بکار می رود (بابایی، ۱۳۸۲). کروتی معتقد است که نقش معلم انتقال دانش و معلومات به دانش آموزان نیست بلکه بیشتر طراحی تجارب یادگیری است، نقش معلم عبارت است از آزمون فرایند یادگیری و تفکر، جمع آوری، ثبت و ضبط و تحلیل داده ها، تدوین و آزمون فرضیه ها و مفهوم سازی معانی است، فناوری نه یک غایت است و نه یک ترکیب. فناوری شامل تمام ابزارهای پیشرفته برای اصلاح، بهبود و بهینه سازی، تحول تدریس و افزایش یادگیری می باشد. فناوری بایستی به عنوان بخشی از برنامه های مدرسه برای حرکت به سوی استانداردهای علمی در نظر گرفته شود (عوض زاده، ۱۳۸۲).

از آنجاکه می توان گفت نیروی انسانی سرمایه عظیمی است برای پیشرفت علم و فناوری در جهان، اکثر کشورها از همان ابتدا، کودکان خود را با روش های صحیح تعلیم و تربیت برای آینده آموزش می دهند؛ که هرگونه سهل انگاری در این مورد نه تنها باعث می شود که این نیروهای باارزش تباہ بشوند بلکه ممکن است که آموزش های ناصحیح، آن ها را به عاملی برای شکست و نابودی تبدیل کند. مسئولان کشوری ما (به خصوص نهاد آموزش و پرورش) هم به تبعیت از آن ها سعی دارند تا آموزش صحیح را از همان دوران کودکی به فرزندان این مرزوبوم ارائه دهند تا اینکه هم برای خودشان، هم برای جامعه و در وهله ی آخر هم برای کل جهان سودمند باشند. البته در این مسیر هم کارهای زیادی انجام گرفته است؛ که نتیجه ی آن هم در جاهایی که آموزش به خوبی داده شده است پیداست؛ اما متأسفانه دیده می شود که در بعضی موارد در بعضی نقاط از کشور آن گونه که باید به آموزش دانش آموزان توجه شود، دقتی صورت نمی گیرد و باعث دل زدگی بسیاری از آن ها از درس و مدرسه گشته است که نتایج زیان بار آن ها ملموس و آشکار است. حال یکی از دلایلی که در مناطقی از سرزمین ما مانع از آموزش مفید و کارآمد می گردد، ترس و هراس های نابجایی است که بیشتر در دانش آموزان دوره ی ابتدایی از آموزگاران و معلمان آن ها وجود دارد. حالا که ما متوجه شده ایم که چنین مشکلی در جامعه ی ما وجود دارد هرکسی به نوبه خود وظیفه دارد تا در جهت هموارسازی این مشکل بزرگ دست به کار شود. ما هم وظیفه خود دانستیم که برای رفع یک چنین مشکلی که در یکی از مناطق کوچک کشورمان وجود دارد راه حلی پیدا کنیم؛ که حداقل ترس دروغین یک کودک مظلوم را برطرف سازد. در رویکرد سازنده گرایی، رایانه به عنوان ابزار گردآوری و سازمان دهی اطلاعات استفاده شده است. آنچه را فراگیران آموخته اند به نمایش می گذارد. در این بخش، یادگیرنده در حکم جستجوگر فعال، اطلاعات خود را از طریق فرایند گردآوری اطلاعات جدید، اصلاح و روزآمد می کند (شیخ زاده و مهرمحمدی ۱۳۸۳). به عقیده اکثر کسانی که از اصطلاحات آموزشی با کاربرد رایانه طرفداری می کنند، اذعان می شود یادگیری باید از دیدگاه ساختن گرایی متأثر شود. به نظر (ذوفن، ۲۰۰۶)^۱ فن آوری های الکترونیکی می توانند جزء لاینفک روش های یادگیری بر اساس ساختن گرایی باشند و به عنوان عناصر مهم تحولات در کلاس درس که حیاتی ترین محل تغییر و تحول است انجام وظیفه کنند. بیشتر روانشناسان امیدوارند که مکتب سازنده گرایی منجر به تولید نرم افزارهای آموزشی بهتری شود. آن ها روی محیط های یادگیری واقعی نامحدود تأکید دارند که در آن دانش آموزان به طور شخصی بتوانند فهم و دانش قابل انتقال و معنادار خود را گسترش دهند (اسکوایر، ۱۹۹۹)^۲.

یک شیوه از آموزش الکترونیکی استفاده از فن آوری‌های سیار است که ابزارهای قابل حمل به شبکه‌های عمومی آموزشی متصل می‌شوند و مفهومی به نام یادگیری سیار^۱ را تشکیل می‌دهند (بالاسوندارام و رامادوس، ۲۰۰۸).^۲ متعطف بودن بالای فن آوری سیار، شرایطی را برای آموزش دهنده و فراگیر در جهت نیل به هدف‌های آموزشی فراهم می‌سازد (اتول، ۲۰۰۴).^۳ یادگیری سیار در تعریفی یادگیری سیار، ارسال و انتقال یادگیری از طریق ابزارهای سیار همچون رایانه‌ها، گوشی همراه و... به فراگیران که از طریق آن عملکردش را در هر نقطه از فرایند آموزش آسان نماید. نیز به فراگیران یاد می‌دهد تا در یادگیری، آن چیزی را می‌خواهند، درجایی که می‌خواهند و در زمانی که می‌خواهند، داشته باشند (بول جی، ۲۰۰۷).^۴ فناوری تلفن همراه یکی از این نمودهای فن آوری اطلاعات و ارتباطات است که مانند سایر فناوری‌های ارتباطی به حوزه آموزش راه یافته و به عنوان آموزش مبتنی بر تلفن همراه مطرح شده است (وانگ و رایو، ۲۰۰۹).^۵ این وسیله ارتباطی توانسته شیوه سنتی آموزش حضوری را تغییر داده و از آموزش تعریف تازه‌ای ارائه نماید. هم‌چنین زمینه یادگیری فراگیران را در منزل، محل کار، مسافرت از لحاظ زمانی و مکانی هموار کرده و بسیاری از محدودیت‌ها و ناکارآمدی‌ها را برطرف ساخته است. این وسیله ارتباطی و اطلاعاتی به سبب ویژگی‌های خاص خود از جمله (تکنولوژی مخابراتی، مینیاتوری، انباشت و دریافت، نمایش و کنترل، انعطاف پذیری زمانی و مکانی، تمرکززدایی، ناهم‌زمانی...) می‌تواند نقش فراوانی در امر آموزش ایفا نماید (فخرایی، ۱۳۸۶).

بیان مسئله

از آنجا که این تحقیق در دوره کرونا بوده است و آموزش‌ها بصورت ترکیبی از حضوری و مجازی یا گاهی بصورت کاملاً مجازی انجام شده است با توجه به مطالبی که بیان شد مسئله ما به این طریق نمود پیدا می‌کند که دانش آموز دچار نوعی بی انگیزگی از مدرسه و آموزش گذشته است. حالا ما دنبال آن هستیم تا با یک اقدام پژوهی ببینیم ((چگونه می‌توانیم بی انگیزگی دانش آموز نسبت به مدرسه را در دوره کرونا کاهش دهیم و شاید نهایتاً به‌طور کامل از بین ببریم.))

توصیف وضعیت موجود

دانش آموز مورد نظر ما سامان نام دارد که در پایه سوم دبستان مشغول به تحصیل می‌باشد. این دانش آموز حدود ۸ سال سن دارد و از لحاظ قد و وزن نرمال می‌باشد. رنگ پوست سفید با موها و چشمانی سیاه که معمولاً پوشش او متناسب با شرایط یک دانش آموز عادی می‌باشد. به‌طور کلی به نظر می‌رسد که سامان از لحاظ جسمی و ظاهری هیچ‌گونه مشکل خاصی ندارد. اما متأسفانه به نظر می‌رسد که سامان از لحاظ روحی و روانی تا حدودی دچار نوعی بی انگیزگی است با توجه به رفتارهایی که معمولاً در محیط مدرسه و بیشتر در کلاس درس از خود بروز می‌دهد؛ که تعدادی از نمونه‌های بارز آن عبارت‌اند از: ۱- غایب بودن مکرر در کلاس‌های مجازی. ۲- نداشتن انگیزه از انجام فعالیت‌های کلاس مجازی. ۳- بیش از حد ساکت بودن در کلاس درس. ۴- کم توجهی در کلاس. ۶- داشتن لکنت زبان هنگام صحبت کردن، به‌ویژه با آموزگار ((البته با توجه به مشاهدات صورت گرفته این شرایط بیشتر در محیط مدرسه و کلاس درس نمود می‌کند)). ۷- غیبت‌های مکرر و طولانی در نهایت با توجه به موارد بیان شده و مشاهده اینکه بعد از شروع فرایند آموزش در کلاس تمایل و رغبتی به یادگیری مطالب نداشته و به ساعت خود نگاه می‌اندازد و با مصاحبه از وی، مشخص گردید که فعالیت‌های کلاس و مدرسه برای او جذاب نبوده و احساس می‌کند زمان به آهستگی می‌گذرد. لذا به این نتیجه رسیدم نوعی بی انگیزگی در او وجود دارد که تا حدودی او را از شرایط نرمال دور کرده است؛ بنابراین بعد از مشاهده‌ی این شرایط در سامان بر آن شدم تا در یک اقدام عملی تا جایی که می‌توانم به او کمک کنم. چون بیشتر این شرایط سامان فقط در کلاس درس است بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که این بی انگیزگی سامان، از کلاس و نسبت به محیط یادگیری و مدرسه می‌باشد.

^۱ M-Learning

^۲ Balasundaram & Ramadoss

^۳ Attewell

^۴ Bull G

^۵ Wang & Ryu

سؤال این است که نقش و تأثیر فناوری آموزشی به شیوه سیار در فرایند یاددهی و یادگیری چگونه و تا چه اندازه می‌باشد؟ و این نقش و تأثیر در مراحل یاددهی و یادگیری دوره‌ها و پایه‌های ابتدایی چگونه است؟ و آیا به طریق مقایسه‌ای می‌توان کیفیت و کمیت تأثیر فناوری‌های آموزشی را در مدارس و مراحل یاددهی یادگیری به دانش‌آموزان موردسنجش قرارداد؟ و سرانجام این که فناوری‌های آموزشی تا چه میزان و چگونه بر سطح علاقه‌مندی، سطح تحصیلی، میزان توجه دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد؟

فرضیه های پژوهش

فناوری‌های آموزشی به شیوه سیار می‌تواند بی‌انگیزگی دانش‌آموز از مدرسه را کاهش دهد؟
یادگیری سیار چه نقشی در برطرف نمودن بی‌انگیزگی دانش‌آموز دارد؟

روش

روش بکار رفته در پژوهش توصیفی و کتابخانه‌ای می‌باشد و تحقیق اقدام پژوهشی است. مطالعه بر روی دانش‌آموز مقطع ابتدایی منطقه اشترینان در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۹۹ بوده و پژوهشگر به طریق نمونه‌برداری در دسترس دانش‌آموز را به‌عنوان نمونه آماری، برگزیده است.

گردآوری اطلاعات

بی‌انگیزگی چیست؟

بی‌انگیزشی یا فاقد انگیزش بودن به افرادی اشاره دارد که هیچ‌گونه ارزشمندی دورنی یا مشوق‌های بیرونی - برای فعالیت‌های خود دریافت نمی‌کنند و در نتیجه از انجام آنها اجتناب می‌کنند (حیدرئی و همکاران، ۱۳۹۴). در این نظریه فرض بر آن است که انسان از بدو تولد یک تمایل ذاتی برای تحریک و یادگیری دارد که از سوی محیط حمایت می‌شود، این تمایل ذاتی که همان انگیزش است وابسته به ارضای سه نیاز روان‌شناختی صلاحیت^۱، استقلال عمل^۲ و تعلق^۳ است (دسی و رایان، ۲۰۱۲).^۴ هر کسی ممکن است چنین شرایطی را طی زندگی تحصیلی خود تجربه کرده باشد که، پس از شروع کلاس و فرایند آموزش تمایل خود را برای ادامه جلسه کلاس از دست می‌دهد و رغبتی وجود ندارد. می‌خواهد کاری کند، اما نمی‌تواند. از منظر روانشناختی، حالات یادشده برخی از نشانگان هستند که برای اشاره به احساس دلزدگی یا ملالت در افراد بکار گرفته می‌شود (پکران و همکاران، ۲۰۱۱).^۵

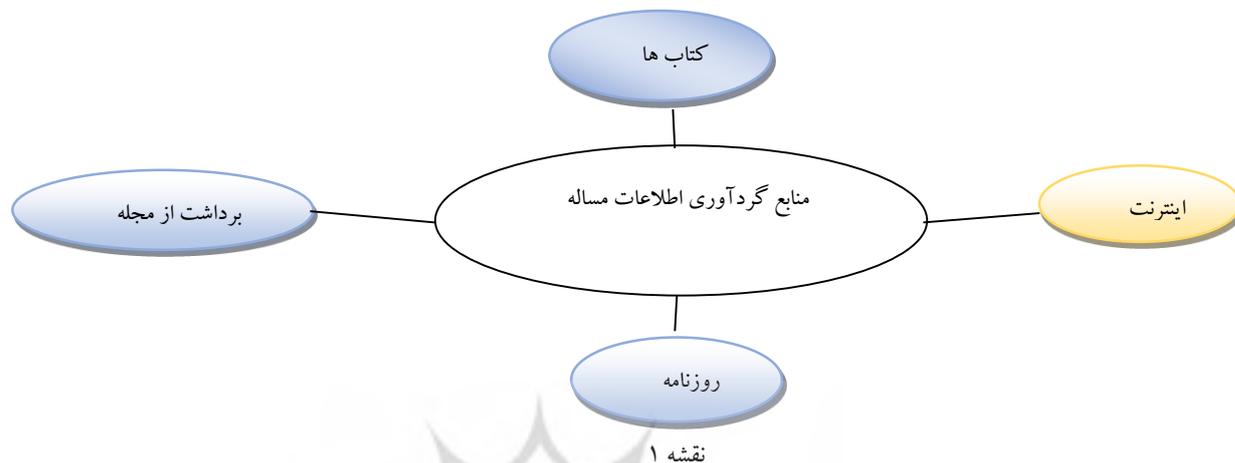
بی‌انگیزگی نوعی هیجان است که شامل مؤلفه‌های فیزیولوژیکی، عاطفی، شناختی، نشانگر است. در بدو امر به نظر می‌رسد که دلزدگی یک هیجان زودگذر است، اما مرور پیامدهای گزارش شده بی‌انگیزگی در پژوهش‌های تجربی متعدد، تأمل برانگیز است. بی‌انگیزگی تحصیلی می‌تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند ویژگی‌های یادگیری، شخصیت، سازگاری اجتماعی و هوش هیجانی باشد؛ بی‌انگیزگی به طور گسترده‌ای از تحقیق تجربی و نظری در زمینه سهم هیجان‌ات در تعلیم و تربیت ایران و جهان کنار گذاشته شده است. بنابراین با توجه به اینکه بی‌انگیزگی در میان دانش‌آموزان ابتدایی بسیار شایع است و در حین یادگیری و موقعیت‌های کلاسی به کرات تجربه می‌شود. فهم پیشایندهای آن از طریق یک مدل علی ضروری می‌نماید (فروردین و ایلون کشکولی، ۱۳۹۷).

راهکارهای مقابله با مشکل کمبود انگیزش یادگیری

عناصر بنیادی چون، جامعه و خانواده و فرهنگ، و متغیرهای آموزشی، ویژگی‌های معلم و یادگیرنده به طور کلی در انگیزش دانش‌آموزان موثرند. این عناصر وقتی بصورت کامل مورد استفاده قرار بگیرند در افزایش انگیزه دانش‌آموزان تأثیر گذارند (موسوی نسب، ۱۳۸۸).

- competence
^۲ autonomy
^۳ relatedness
^۴ Deci & Ryan
^۵ Pekrun et al

کمبود انگیزشی دانش آموزان، با کمبود علاقه آنان به یادگیری از شکست‌های پی در پی قبلی در درس‌های مشابه درس جدید است. بنابراین، مهم‌ترین راه این است که رفتارهای ورودی شناختی دانش آموزان را افزایش داده و کیفیت آموزش را نیز بهبود ببخشیم. این اقدام‌ها سبب افزایش یادگیری و کامیابی دانش آموز در درس‌ها می‌گردد. این کامیابی موجب می‌شود که یادگیرنده به تدریج به تصویری مثبت‌تری از توانایی‌های خود دست یابد، این خود علاقه و انگیزه یادگیری او را افزایش می‌دهد (سیف، ۱۳۹۶).

یافته‌های پژوهش

گردآوری شواهد (۱)

در دوره کرونا آموزش‌ها گاهی بصورت مجازی و در مواردی بصورت حضوری انجام می‌گرفت. بعد از مشاهده دانش آموز در محیط‌های مختلف از قبیل مدرسه، کلاس درس، هنگام رفت و آمد با سایر دانش آموزان در محوطه مدرسه، صحبت با والدین و دوستان او، بررسی وضعیت تحصیلی او در سال‌های گذشته و همچنین نظر خواستن از یکی از معلمان سال‌های گذشته او این نتایج را در پی داشت:

الف) مشاهدات شخصی: در مشاهده‌ی مستقیم سامان در محیط مدرسه و کلاس درس به یک سری اطلاعات در مورد او پی بردم از جمله آن‌ها؛ اینکه سامان در کلاس درس همیشه احساس بدی می‌کند، به‌خوبی به مسائل درسی به‌خصوص به‌صورت شفاهی پاسخگو نیست اما عملکرد او در آزمون‌های کتبی تا حدودی بهتر است، گاهی مواقع هنگام صحبت کردن با او شروع به گریه‌های بی‌مورد می‌کرد، گاهی فرار از مدرسه یا نیامدن به مدرسه یا دیر آمدن و یکی دیگر از نشانه‌هایی که ما را به وجود بی‌انگیزگی در او مطمئن می‌ساخت این بود که هنگامی که مورد ارزشیابی قرار می‌گرفت دچار لکنت زبان می‌شد؛ اما در محیط بیرون از کلاس مثلاً حیاط مدرسه اصلاً به نظر نمی‌رسید که سامان چنین شرایطی داشته باشد. تا جایی که او معمولاً در بازی‌های گروهی، سرگروه بوده و همچنین اینکه گاهی دانش آموزان بزرگ‌تر از خودش را هم اذیت می‌کرده و دلیلی بر اینکه در خارج از کلاس بی‌انگیزگی آن‌چنانی داشته باشد به چشم نمی‌آمد.

ب) نظر والدین: والدین این دانش آموز به‌طور مشترک نظر داشتند که سامان در خانه خیلی فعال بوده و مداوم با اعضای خانواده در ارتباط است؛ اما گاهی مواقع بابت این مطلب که به درس علاقه ندارم و مطالب برایم کسل‌کننده است به مدرسه نمی‌رود.

ج) دوستان: در این مدرسه تنها می‌توانستم از یکی از دانش آموزان اطلاعاتی کامل در مورد سامان به دست بیاورم که او دانش آموزی کلاس پنجمی بوده که در هر دو سال گذشته‌ی تحصیل سامان با او در یک مکان مشغول به تحصیل بوده است. صحبت‌های او به‌صورت خلاصه این بود که سامان دانش آموز باادبی است ولی در درس‌هایش ضعیف بوده و همیشه معلمان سال‌های گذشته از شیوه سخنرانی در درس‌هایشان استفاده می‌کردند به همین دلیل نسبت به کلاس بی‌رغبت شده است.

د) خود دانش آموز: چون دانش آموز در کلاس خیلی کم صحبت می کرد و با توجه به نشانه هایی که در صفحات قبلی دلیل بی انگیزگی او در کنار آموزگار و کلاس درس را نشان می داد از یک پرسشنامه کوتاه استفاده کردم؛ که سؤالات و پاسخ های آن به قرار زیر بود. ((البته این پرسشنامه را بین هر پنج نفر توزیع کردم و از آن ها خواستم که با دقت تمام و با توجه به آنچه در ذهن خودشان دارند جواب بدهند.))

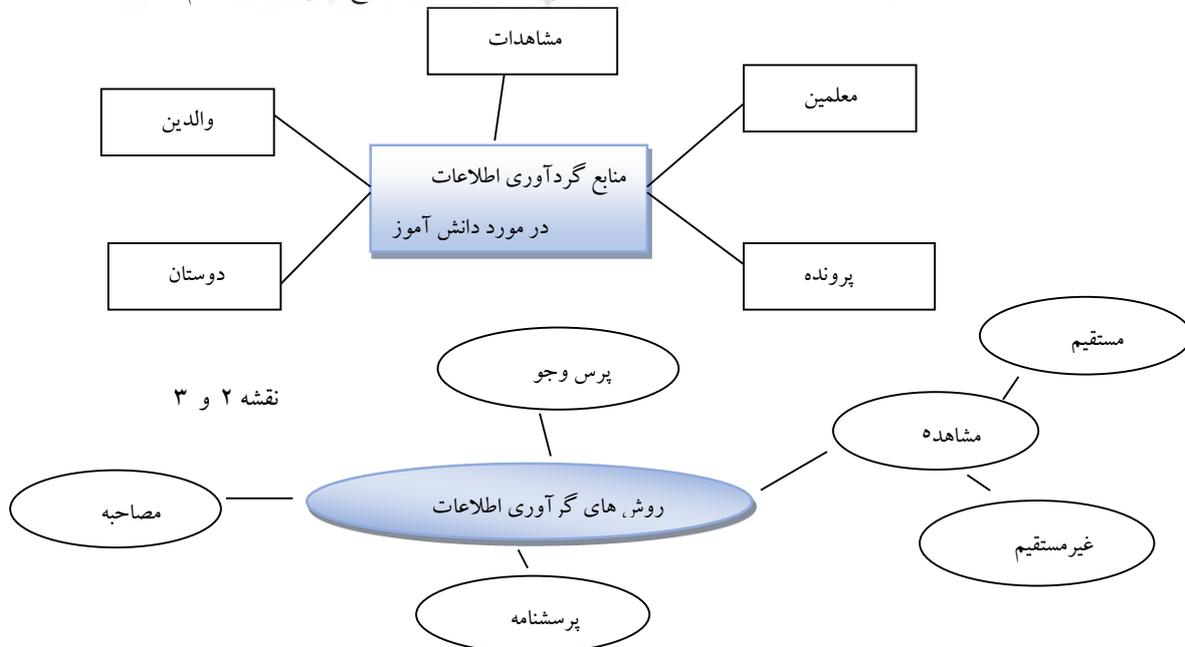
*در ضمن دلیل اینکه دوست داشتن سال های تحصیلی را تا پایان دوره ادامه دادم این بود دانش آموز شک نکند که این پرسشنامه فقط برای او بوده است و همچنین اینکه نظر بقیه دانش آموزان را هم داشته باشم تا بتوانم بهتر عمل کنم.

- ۱- تا چه اندازه مدرسه را دوست دارید؟ الف) زیاد ب) تا حدودی * ج) کم د) دوست ندارم
- ۲- معلم خود را تا چه اندازه دوست دارید؟ الف) زیاد ب) تا حدودی * ج) کم د) دوست ندارم
- ۳- پدر و مادر خود را تا چه اندازه دوست دارید؟ الف) زیاد * ب) تا حدودی ج) کم د) دوست ندارم
- ۴- تا چه اندازه از درس خواندن و باسواد شدن خوشتان می آید؟ الف) زیاد * ب) تا حدودی ج) کم د) دوست ندارم
- ۵- سال اول دبستان خود را تا چه اندازه دوست دارید؟ الف) زیاد ب) تا حدودی ج) کم * د) دوست ندارم
- ۶- سال دوم دبستان خود را تا چه اندازه دوست دارید؟ الف) زیاد ب) تا حدودی * ج) کم د) دوست ندارم
- ۷- سال سوم دبستان خود را تا چه اندازه دوست دارید؟ الف) زیاد ب) تا حدودی * ج) کم د) دوست ندارم
- ۸- سال چهارم دبستان خود را چه قدر دوست دارید؟ الف) زیاد ب) تا حدودی ج) کم * د) دوست ندارم
- ۹- سال پنجم دبستان خود را چه قدر دوست دارید؟ الف) زیاد ب) تا حدودی ج) کم * د) دوست ندارم
- ۱۰- تا چه اندازه آموزش از طریق گوشی همراه و فناوری را دوست دارید؟؟ الف) زیاد * ب) تا حدودی ج) کم د) دوست ندارم

۱۱- تا چه اندازه دوست دارید ساعاتی از آموزش در کلاسها از طریق فناوری ها انجام گیرد؟ الف) زیاد * ب) تا حدودی ج) کم د) دوست ندارم

۱۲- آیا دوست دارید از طریق گوشی همراه درس بخوانید؟ بله
د) پرونده ی تحصیلی: پرونده ی تحصیلی او در کلاس اول نشان دهنده ی این بود که او در این پایه از لحاظ درسی مشکل داشته است؛ و پرونده کلاس دوم او هم حاکی از همین موضوع بود اما در حد کمتر.

ر) یکی از معلمین سال های گذشته: این همکار گرامی و دلسوز که آموزگار پایه ی اول او بود. در مورد سامان ابتدا حاضر نبود چیزی بیان کند اما با اصرار و خواهش از او خواستم تا در مورد سامان در سالی که پیش او مشغول به تحصیل بوده است اطلاعاتی به من بدهد. او اطلاعات بسیار کوتاهی به شرح زیر در اختیار من قرار داد. اظهار داشت که این دانش آموز در درس هایش ضعیف بوده و تا جایی که می خواست او را در پایه اول مردود کند اما به اصرار اولیا و با توجه نظام ارزشیابی جدید آموزش و پرورش ایران او را علی رغم میل باطنی خودش به پایه بالاتر منتقل کرد. و همچنین از او سوال شد که آیا در آموزش های خود از فناوری های الکترونیک استفاده می کرده است که با پاسخ منفی روبه رو شدم.

نقشه ۲ و ۳

تجزیه و تحلیل اطلاعات

با توجه به اطلاعات و شواهدی که در پیرامون مسئله و دانش آموز به دست آمد می توان گفت؛ تناقضاتی که در سامان در محیط های مختلف به خصوص در فضای کلاس و فضای خارج از کلاس وجود دارد نشان دهنده ی آن است که سامان از حاضر شدن در کلاس درس اجتناب می ورزد و علاقه ای به فرایند آموزش و یادگیری دروس نشان نمی دهد؛ و اینکه کودک به جای اینکه از همان اول مدرسه را جایی امن و لذت بخش و معلم را شخصی مهربان و دلسوز ببیند در ذهن خودش از مدرسه جایی کسل کننده ساخته است. از شرایط سامان برمی آید که برگرداندن او به حالت عادی کاری سخت و طاقت فرسا اما امکان پذیر باشد؛ زیرا چنین شرایطی از ابتدای زندگی او وجود نداشته بلکه بعد از ورود به کلاس درس دچار این مشکل گردیده است. ولی مهم ترین نتیجه ای که به آن دست یافتیم حاکی از شرایط سخت آموزش و برقراری ارتباط انگیزاننده معلم و دانش آموز در این دوره طاقت فرسای ناشی از کرونا بوده است. در واقع باید طوری پیش می رفتیم تا رغبت آنها به یادگیری و آموزش را محقق می ساختیم.

اجرای راه حل

بالاخره بعد از سپری کردن مراحل بالا نوبت به آن رسیده است تا برای این دانش آموز که بنا به دلایلی دچار یک بی انگیزگی است کاری کنیم تا بتوانیم او را به آینده امیدوار کنیم و یا اینکه او را از خطرهای احتمالی دور کنیم و هم اینکه از این بدبینی و بی انگیزگی او نسبت به کلاس درس و محیط یادگیری تا حدی کاسته شود و یا اینکه با پیگیری بالاخره از بین برود. حالا راهکارهایی که برای تغییر وضعیت دانش آموز دست به اجرای آنها زدیم در ذیل آورده شده اند:

۱- اولین کاری که من انجام دادم این بود که از وی خواستم در پایان هفته فیلم های آموزشی مربوط به مطالب تدریس شده را که از طریق گوشی همراه ارسال کرده بودم مشاهده کنند و گزارشی از آنها تهیه نمایند.

۲- برای آنها تصاویری را از طریق موبایل ارسال می کردم و حین آموزش های مجازی از آنها می خواستم جملاتی در مورد آنها بنویسند.

۳- مداوم از طریق بازخوردها و ارزشیابی های مجازی تکالیف وی را بررسی می کردم و نکات قوت و ضعف را در خصوص فعالیت هایشان ارائه می دادم.

۴- بازی ها و مسابقات مجازی طراحی نموده و دانش آموزان را تشویق به انجام آنها می کردم.

۴- شرکت دادن خودم در سرگرمی ها و فعالیت های گروهی آنان

۵- ارتباط از طریق فضای مجازی

از او خواستم برای رفع اشکال از طریق فضای مجازی با معلم خود ارتباط داشته باشد. بعد از مدتی متوجه شدم بیشتر با معلم ارتباط برقرار می کند.

۶- آموزش از طریق فناوری های نوین و الکترونیکی

مطالبی را در مواقعی که آموزش ها بصورت مجازی بود بصورت الکترونیکی برای آنان فراهم کرده و در اختیار آنها می گذاشتم.

گردآوری شواهد (۲)

مجدداً بعد از مدت کوتاهی از اجرای راه حل ها شروع به جمع آوری اطلاعات و شواهد در مورد دانش آموز پرداختیم. این بار هم تا حدودی مثل گردآوری اطلاعات و شواهد (۱) کار را ادامه دادم. در این مرحله چنین اطلاعاتی حاصل گردید. مشاهدات محقق: بعد از اجرای راه حل ها و حضوری شدن بخشی از فرایند آموزش متوجه شدم دانش آموز، همیشه سر موقع و بدون تأخیر مطالب آموزشی را می داد. دیگر بی انگیزگی در او دیده نمی شود اگر وجود داشت به مقدار خیلی کم که باز هم این چیزی طبیعی می باشد.

از همه مهم تر اینکه تلاش او برای نشان دادن خودش چند برابر شده بود؛ و در مجموع اینکه بسیاری از مشکلاتی را که در اوایل داشت به شدت کم شده بود و بسیاری از آن هم رفع گردیده بودند.

نظر والدین: در نظر خواهی که از مادر او کردم تأکید داشت که مدتی است که درس خوان تر شده، شیفت های او کمتر شده و همچنین شاداب تر و منظم تر است و اوست که برای رفتن به مدرسه با بچه ها هماهنگی می کند.

نظر دوستان: آن ها عقیده داشتند که سامان مهربان تر شده است و کمتر با آن ها جرو بحث می کند و اینکه او به مسائل درسی بیشتر اهمیت می دهد و مداوم در مورد مسائل درسی از آن ها پرس و جو می کند.

نظر سامان: باز هم همان پرسشنامه را در اختیار او قرار دادم که این بار نتایج شگفت انگیزی داشت؛ و اینکه از پاسخ های او طوری برداشت می شد که نظر او به کلی در مورد معلمین و کلاس و مدرسه تغییر کرده است؛ که پاسخ های او در مورد هر سؤال به ترتیب زیر بود:

۱- زیاد ۲- زیاد ۳- زیاد ۴- زیاد ۵- زیاد ۶- زیاد ۷- زیاد ۸- تمام معلم ها ۹- زیاد ۱۰- زیاد ۱۱- زیاد ۱۲- زیاد

بحث و نتیجه گیری

پاپ زن و سلیمانی (۱۳۸۹) در مطالعه ای به مقایسه تأثیر دو روش آموزش از طریق تلفن همراه و سخنرانی بر میزان یادگیری هنرجویان پرداختند. نتایج مطالعات آنها همبستگی آموزش از طریق فناوری را بر میزان یادگیری تأیید نمود. سلیمی (۱۳۸۷) در تحقیقی نقش رسانه ها و وسایل آموزشی در فرایند یاددهی_ یادگیری را موثر دانسته و بر آنها تأکید داشته اند. نیممی حسینی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی به نقش یادگیری تلفیقی و تأثیر آن بر انگیزه تحصیلی و رضایت مندی دانشجویان اشاره کرده اند و آموزش از طریق فناوری ها را عامل مهمی در انگیزه تحصیلی می دانند. آیتی و سارانی (۱۳۹۱) تأثیر روش آموزش از طریق تلفن همراه بر انگیزش و نگرش دانشجویان زبان انگلیسی، نشان داده و رابطه معنادار مثبتی بین آنها کشف نموده اند. یافته های این بخش از پژوهش با مطالعات همسو بوده است و آن ها در مطالعات خود نشان دادند رسانه های آموزشی محیطی تعاملی برای فراگیران بوجود می آورد که می تواند انگیزه آنان را افزایش دهد؛ و همچنین نتایج تحقیق حاضر با نتایج آلکاتانی^۱ (۲۰۰۱)، جیموینیس و کومیس^۲ (۲۰۰۰)، دلاکال فیسونی^۳ (۲۰۰۱)، همسو است. یافته های این پژوهشگران نیز رابطه ی معنادار استفاده از فناوری های آموزشی را در افزایش انگیزه تحصیلی، رغبت و علاقه دانش آموزان تأیید می کند.

فناوری های آموزشی که از نمونه آنها می توان به گوشی همراه اشاره نمود ارتباط را در محیط یادگیری و آموزش تسهیل می نماید. استفاده از رسانه های آموزشی به منظور سهولت در استفاده انفرادی از آنها و همچنین حمل و نقل راحت سبب شده است یادگیری برای یادگیرندگان مهیج تر جلوه کند. همانطور که از پیشینه پژوهش مشخص است یادگیری سیار که از طریق آموزش های الکترونیکی صورت می گیرد، محیط یادگیری را پویا و جذاب می سازد، و از این طریق سبب جذب فراگیران به فرایند آموزش می گردد. در واقع این شیوه از آموزش، محرک هایی را دارد که فرایند آموزش و یادگیری را بهبود می بخشد و از این طریق سبب افزایش انگیزه تحصیلی فراگیران نسبت به یادگیری می شود. بنابراین به دلیل ویژگی های خاص این شکل از یادگیری، کار تدریس معلمان با وسایل تعاملی همراه باشد تا در جهت افزایش انگیزه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و کاهش ترس آنها در مدرسه موثر واقع گردد. لذا ضرورت دارد یادگیری به این شیوه جزئی از برنامه درسی در نظام آموزشی قرار گیرد. با عنایت به این که کاربرد تلفن همراه از طریق بالا بردن اعتماد به نفس انگیزه، بهبود نگرش های شاگردان و بالا رفتن اشتیاق دانش آموزان در شرکت در فرایند آموزش و یادگیری می شود، لذا معلمان باید به تغییر از شکل سنتی به سمت استفاده از شیوه های نوین همت گمارند. شایسته است متولیان نظام آموزشی، فناوری های نوین را در بخشی از برنامه ریزی های آموزشی خود قرار دهند.

^۱ Al-Kahtani

^۲ Jimoyiannis & Komis

^۳ Dela Cal-Fasoni

پیشنهادات

- ضمن تایید موارد فوق در استفاده از آموزش به شیوه سیار پیشنهاداتی به همکارانم در این خصوص دارم:
- _ به جنبه های کاربردی استفاده از گوشی همراه توجه داشته باشند.
  - _ دانش آموزان خود را به استفاده صحیح از فناوری ها عادت دهند.
  - _ در اوقات فراغت، دانش آموزان آموزش های خود را از طریق گوشی همراه دنبال نمایند.
  - _ گوشی همراه به عنوان ابزار کمک آموزشی تلقی گردد.
  - _ از والدین خواسته شود آموزش های تعاملی معلم و دانش آموز از طریق فناوری ها را در نظر بگیرند.
  - _ شرایط استفاده از آموزش های نوین را برای دانش آموزان خود فراهم نمایند و آموزش های سنتی را کمتر به کار بگیرند.
  - _ یادگیری سیار مکمل آموزش های معلمان است و تناقضی با آموزش حضوری ندارد.

منابع

- آیتی، محسن، سارانی، هادی (۱۳۹۱). تأثیر روش آموزش از طریق تلفن همراه بر انگیزش و نگرش دانشجویان زبان انگلیسی، نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش، سال هفتم، جلد ۷، شماره ۱، پاییز
- بابائی، محمود (۱۳۸۹). مقدمه‌ای بر یادگیری الکترونیکی. تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.
- پاپ زن، عبدالحمید، سلیمانی، عادل (۱۳۸۹). مقایسه تأثیر دو روش آموزش از طریق تلفن همراه و سخنرانی بر میزان یادگیری هنر جوانان. مجله فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی. سال ۱. شماره ۱
- تافلر، الوین (۱۳۷۳)؛ شوک آئیده، ترجمه حشمت‌الله کامرانی، تهران: چاپخانه گلشن.
- حق جو، محمدحسین (۱۳۷۵)؛ ترس و دلهره، قم، انصار المهدی، چاپ اول، صص ۱۵۴-۱۴۶.
- حیدرئی، علیرضا؛ عسگری، پرویز؛ ساعدی، سارا و مشاک، رویا (۱۳۹۴) رابطه انگیزش تحصیلی و انگیزه پیشرفت با محیط آموزشی دانشجویان دختر، فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ، سال ششم، شماره ۲۴، صص ۱۰۷-۹۵.
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۹). روش‌های یادگیری و مطالعه. تهران: دوران.
- سیف، علی اکبر (۱۳۹۶) «روانشناسی پرورشی». تهران، نشر دوران.
- سلیمی، داوود (۱۳۸۷). نقش رسانه‌ها و وسایل آموزشی در فرایند یاددهی-یادگیری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- شیخ‌زاده، مصطفی، مهر محمدی، محمود (۱۳۸۳). نرم‌افزار آموزش ریاضی ابتدایی بر اساس رویکرد سازنده گرایی و سنجش میزان اثربخشی آن، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۹، سال سوم، پاییز
- عوض زاده، ایرج. (۱۳۸۴). تحلیل و ارزشیابی محتوای چند رسانه‌ای‌های آموزشی درس زبان انگلیسی پایه دوم راهنمایی.
- فروردین، سمیه؛ ایلون کشکولی، فاطمه (۱۳۹۷)، «رابطه انگیزه پیشرفت تحصیلی و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دختر متوسطه اول شهر میمند»، پنجمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی، ۱۷-۱۰.
- فخرایی، حسین (۱۳۸۶). آموزش سیار، سایت www.M-Learning.ir
- کریمی، یوسف (۱۳۸۰). روان‌شناسی تربیتی، ارسباران، چاپ بیست و یکم.
- موسوی نسب، محمدرضا (۱۳۸۸). انگیزش و یادگیری، نشریه اسلام و پژوهش‌های تربیتی، شماره ۱.
- نعیمی، حسینی، فخرالزمان، زارغ، حسین، هرمزی، محمود، کاوه، محمدحسین (۱۳۹۱). یادگیری تلفیقی و تأثیر آن بر انگیزه تحصیلی و رضایت مندی دانشجویان، نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش. سال هفتم، جلد ۷، شماره ۱، ۲۳-۳۲
- نجفی، مینا (۱۳۸۵)، تأثیر کاربرد کامپیوتر بر یادگیری دانش‌آموزان مقاطع متوسطه شهر تالش، پایان‌نامه کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور خلخال.
- Attewell J(۲۰۰۴). *Mobile learning any time everywhere*, A book of papers from Mlearn, Mlearn conference papers, Published by the learning and skills development agency, enquiries@LSDA.org.uk.
- Al-Kahtani S.A(۲۰۰۱). *Computer-Assisted language learning in EFL instruction at selected Saudi Arabian Universities: Profiles' of faculty* Unpublished doctoral dissertation, Indian University of Pennsylvania, A.
- Balasundaram S. R. & Ramadoss B(۲۰۰۷). *SMS for Question-Answering in the m-learning Scenario.*" Department of Computer Applications, National Institute of Technology Tiruchirappalli, Tamil Nadu, India, *Journal of Computer science*, Vol.۳, No.۲, ۲۰۰۸, pp.۱۱۹-۱۲۱.
- Bull G. Beyond e-learning: Practical insights from the USA," University of Abertay Dundee, Report of DTI Global watch Mission.

- C. Montgomery & J. Seale (Eds.)(۲۰۰۷), *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications*, pp.۳۹۳۰-۳۹۳۵. Chesapeake, VA: AACE.
- Chuan Kung S. and Chuo T.W(۲۰۰۲). Student State University, The original article is published at:<http://www.teslej.org/wordpress/issues/volume/ej۲۱/ej۲۱a۲/>.
- Dela Cal-Fasoni L(۲۰۰۱). A Technology to perception of English learning through Enhance Teaching and Learning. Front Row ESL/EFL websites. Teaching English as Phonics: Acal Filed Test, Mal. *California second or Foreign Language*, Vol.۶, No.۱, State University.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (۲۰۱۲). *Motivation, personality, and development within embedded social contexts: An overview of self-determination theory*. In R. M. Ryan (Ed.), *Oxford handbook of human motivation* (pp. ۸۵-۱۰۷). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Jimoyiannis A. & Komis V (۲۰۰۰). *Computer Trajectory Motion*. Computers & Education, ppt۱۸۳_۱۵۴.
- Pekrun, T., Frenzel, A C., Barchfeld, P., & Perry, R.P.(۲۰۱۱). Measuring emotions in students' learning and performance: The Achievement Emotions Questionnaire (AEQ). *Contemporary educational psychology*, ۳۶(۱), ۳۶-۴۸.
- Squires D(۱۹۹۹). Educational Software for and Learning: Subversive Use and Volatile Design. *Educational Technology*, Vol.۳۹, No.۳, ۴۸-۵۳.
- Tsai R. & Jenks M (۲۰۰۷). *Using Computer Multimedia in the Classroom a Teacher Guided Mode: Vocabulary Acquisition in a University EFL Setting in Taiwan*. In C. Montgomery & J. Seale (Eds.), *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications*, pp.۴۰۳۸-۴۰۴۳. Chesapeake, VA: AACE.
- Volvy P. Shah-Hosseini SA. *Identify the benefits and drawbacks of using mobile education of Shahid Chamran University*; the first International Conference on Modern Thought Research, ۲۰۱۱ the original article is published at: <http://rms.scu.ac.ir/Public/Teacher/ViewArticleInC.aspx?ID=۱۵۷۲۹>
- Wang & Ryu, H(۲۰۰۹). Not SMS, but mobile quizzes: Designing a mobile learning application for university students. *Int. J. Education*, Vol.۱۷, No. ۳, ۲۰۰۲, pp.۱۶۲-۱۷۱ *Mobile Learning and Organization*, Vol.۳, No.۴pp.۳۵۱-۳۶۵.
- Zoofan Sh(۲۰۰۶). *Utilizing Modern Technologies in Education*, Tehran: SAMT.